

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 6, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 339.137.2

О. А. Більовська,

Здобувач кафедри економіки та менеджменту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Харків

КОНКУРЕНТОЗДАТНІСТЬ ІТ-ГАЛУЗІ ТА ІТ-АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ОПТИМІЗОВАНОГО УПРАВЛІННЯ

Olga Bilevska,

Post-graduate student of the Department of Economics and Management of V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv

COMPETITIVENESS OF IT INDUSTRY AND IT OUTSOURCING IN UKRAINE: WAYS OF OPTIMIZED MANAGEMENT

Стаття присвячена актуальній проблемі ідентифікації стану конкурентоспроможності ІТ-галузі та ІТ-аутсорсингу в Україні в умовах євроінтеграції. В умовах нових геополітичних зрушень в Україні, існує гостра необхідність пошуку нових напрямів підвищення конкурентоздатності як окремих галузей, так і всій економіці в цілому. Характерною ознакою світової економіки в даний час є безпрецедентне посилення конкуренції. Виживають і перемагають в конкурентній боротьбі лише ті компанії, які використовують найбільш ефективні способи організації бізнесу. Однією з найбільш сучасних і успішних моделей господарювання, що дозволяє добитися конкурентних переваг в умовах усе більш відкритих національних економік, є аутсорсинг. Аутсорсинг розвинувся за останні декілька десятиліть настільки, що зміг проникнути в багато сфер виробництва, тим самим, відкриваючи величезні можливості для макроекономічного розвитку держав і світової економіки в цілому. Орієнтація на інновації та розвиток сектору ІТ забезпечує економічне зростання всіх розвинених і деяких країн, що розвиваються. У сучасних умовах економічне зростання тісно пов'язане з такими характеристиками, як конкурентоспроможність, інноваційність, продуктивність.

The article is devoted to the actual problem identification state of competitiveness of IT industry and IT outsourcing in Ukraine in terms of European integration. In terms of new geopolitical changes in Ukraine, there is an urgent need to find new ways of increasing the competitiveness of individual sectors and the whole economy. A characteristic feature of the world economy is now the unprecedented growing competition. Survive and win the competition only those companies that use the most effective ways of organizing business. One of the most modern and successful models of management that can achieve competitive advantages in terms of becoming more open national economies are outsourcing. Outsourcing has evolved over the last few decades, so that was able to penetrate many areas of production, thus opening great opportunities for macroeconomic development of nations and the global economy. Focusing on innovation and the development of IT sector provides the economic growth of all developed and some developing countries. In modern conditions growth is closely linked with such characteristics as competitiveness, innovation, productivity.

Ключові слова: конкурентоспроможність, державне управління, інформаційні технології, міжнародний поділ праці, конкурентні переваги, аутсорсинг.

Keywords: competitiveness, governance, information technology, international division of labor, competitive advantages, outsourcing.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах нових геополітичних зрушень в Україні, існує гостра необхідність пошуку нових напрямів підвищення конкурентоздатності як окремих галузей, так і всій економіці в цілому.

Управління конкурентоздатністю через призму дослідження ІТ-галузі та ІТ аутсорсингу в Україні представляється актуальною, отже на сучасному етапі Україна залишається одним з лідерів розвитку ІТ-галузі, зокрема ІТ-аутсорсингу. Разом із тим, сфера інформаційних технологій потребує нових підходів як з боку державного управління, так і з позиції надання нових інноваційних послуг.

За результатами 2014 Україна посіла 76 місце в Рейтингу глобальної конкурентоспроможності. Відповідно до даного індексу, Україна відноситься до 2-ї групи країн (де економічне зростання залежить від зростання ефективності ринків і рівня освіти). До слова, Росія випереджає Україну на 20 позицій, займаючи 64 місце, і відноситься до 4-ї групи, яка характеризується трансформацією з 2-ї категорії в 3-ю (в 3-ій групі знаходяться переважно розвинуті країни, де економічне зростання залежить від інновацій) [6].

Конкурентоспроможність національних економік тісно пов'язана з розвитком ІТ-сектора. Чим більше розвинений сектор ІКТ, тим більш конкурентоспроможною є країна:

Актуальність проблеми забезпечення конкурентоспроможності підприємств та галузей зростає в результаті інтеграції України в міжнародні організації і подальшого розвитку ринкової економіки.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питанням розвитку ІТ-аутсорсингу присвячені чисельні праці таких вчених як: Алімова Т., Боков В, Брін П., Вайнштейн В., Добронравов О., Лосев С., Мельник О. та інші.

Даній проблематиці також присвячені дослідження зарубіжних дослідників, таких як: Баден-Фуллер С., Брюс Д. Дж., Вількокс Л.П., Волстром Дж., Кетлер К., Таргет Д., Хант В., Хейвуд Дж. Б., Хендрі Дж. та інші.

Слід зазначити, що аналіз великої кількості літературних джерел, які зачіпають функції, призначення і переваги аутсорсинга, показав, що в сучасній економічній літературі відсутня категоріальна єдність визначення аутсорсингу.

Також слід зазначити, що більшість з цих робіт носять не теоретичний, а інформаційний і прикладний характер. Таким чином, накопичена велика кількість матеріалу, який вимагає теоретичного узагальнення і систематизації через призму дослідження ІТ-галузі та ІТ-аутсорсингу.

Мета статті. Метою роботи є ідентифікація стану конкурентоспроможності ІТ-галузі та ІТ-аутсорсингу в Україні в умовах євроінтеграції.

Вклад основного матеріалу. Технології стають інструментом впливу на величезні маси людей. Стираються межі, і створюється новий світовий порядок. ІТ-індустрія показує експоненціальне зростання, і його наслідки позначаються на всій соціальній системі.

Орієнтація на інновації та розвиток сектору ІТ забезпечує економічне зростання всіх розвинених і деяких країн, що розвиваються (Японія, Китай, Ізраїль, Малайзія, Індія). Саме уряди цих держав були основними інвесторами у сфері високих технологій, а також здійснювали підтримку даної галузі в формі преференцій, створення прозорих умов для ведення бізнесу, всебічної підтримки малого та середнього бізнесу [2].

Характерною ознакою світової економіки в даний час є безпрецедентне посилення конкуренції. Вживають і перемагають в конкурентній боротьбі лише ті компанії, які використовують найбільш ефективні способи організації бізнесу. Однією з найбільш сучасних і успішних моделей господарювання, що дозволяє добитися конкурентних переваг в умовах усе більш відкритих національних економік, є аутсорсинг. Близько 90% розробників на ринку орієнтовані на аутсорсинг. В цілому у сфері розробки програмного забезпечення зайнято приблизно 50-65 тис. українців.

Клієнти аутсорсингових компаній продовжують платити в доларах, тому з підвищенням курсу прибуток зростає. На внутрішньому ринку такого немає, інфляція призводить до зменшення прибутку, при цьому витрати, наприклад, на утримання офісу, продовжують зростати. Внутрішній ІТ-ринок продовжує скорочуватися. Через економічні проблеми в країні він впав в 2014 р приблизно на 45-50% [7].

З іншого боку відбувається уповільнення розвитку аутсорсингового бізнесу. У поточному році темпи зростання експорту послуг з розробки ПЗ з України скоротилися до 5%, замість 20-25% у минулі роки, а деякі компанії закрилися взагалі. Частина клієнтів перевела свої замовлення з України в інші країни. Спостерігається зниження потреби в ІТ-кадрах як в компаніях, орієнтованих на внутрішній ринок, так і на аутсорсинг. При цьому останнім все одно не вистачає кваліфікованих кадрів [7].

Не дивлячись на те, що ще на початку ХХ ст. деякі західні компанії почали передавати ведення бухгалтерського обліку бухгалтерам, які мають приватну практику, або зовнішнім спеціалізованим компаніям, аутсорсинг в його сучасному вигляді був створений лише в 1963 р. компанією Electronic Data System (EDS), яка спеціалізується на аутсорсингу інформаційних технологій, або ІТ-аутсорсингу [1].

Аутсорсинг почав поширюватися в 80-х роках ХХ ст. – як ефективний спосіб зниження витрат і збільшення прибутковості. У 90-х рр. прийшло усвідомлення того, що аутсорсинг – це не просто один із способів підвищення прибутковості підприємств, але і міра, сприяюча оптимізації їх організаційної структури і підвищенню ефективності всієї діяльності за рахунок зосередження на основних функціях підприємства і передачі побічних, службових функцій зовнішнім фахівцям.

Він стає усе більш популярним по мірі того, як компанії починають розрізняти основні бізнес-процеси, що приносять найбільшу віддачу, і допоміжні, які забезпечують підтримку основного бізнесу. Будь-яка не основна функція в даний час може бути передана спеціалізованим компаніям: управління кадрами, логістика, бухгалтерія і багато інших. Але на аутсорсинг не передаються ті функції, в яких передбачаються інновації. Тобто, сенс аутсорсинга зводиться до формули: треба зосередити всі ресурси на тому виді діяльності, який є основним для компанії, і передати допоміжні і супутні надійному і професійному партнерові [2].

Найбільш типові підстави для використання аутсорсингу представлені на рис. 1.

Аутсорсинг може приносити компанії значні і багаточисельні переваги:

- скорочення об'ємів інвестицій неосновних фондів;
- зосередження на основній діяльності;
- зниження витрат на створення і підтримку робочих місць;
- відсутність залежності від хвороб або звільнення працівників;
- використання висококваліфікованих фахівців з обширним досвідом роботи, наймання яких було б дуже дорогим або не раціональним;
- використання багатого досвіду компанії, що надає послуги в області робіт для інших компаній, тобто можливість для організації вчитися у свого постачальника послуг;
- впровадження передових технологій через спеціалізовану аутсорсингову компанію;
- підвищення конкурентоспроможності компанії, яка користується послугами аутсорсера.

Рис. 1. Основні підстави використання аутсорсинга [1]

Слід зазначити, що аутсорсинг – продукт сучасних тенденцій розвитку світової економіки, протилежних тенденціям монополізації. Це методологія адаптації управління організацією до умов ринку, що дозволяє швидко входити в новий бізнес, використовуючи всі наявні можливості зовнішньої середовища, у тому числі в окремих випадках і ресурси конкурентів.

Аутсорсинг розвинувся за останні декілька десятиліть настільки, що зміг проникнути в багато сфер виробництва, тим самим, відкриваючи величезні можливості для макроекономічного розвитку держав і світової економіки в цілому.

В даний час розрізняють три види аутсорсинга: виробничий, інформаційних технологій і бізнес-процесів.

Виробничий аутсорсинг має на увазі, що компанія віддає частину свого ланцюгу виробничих процесів або весь цикл виробництва сторонній компанії [3]. На наш погляд, виробничий аутсорсинг дозволяє компанії:

- зосередитися на розробці нових продуктів і послуг, що важливо в умовах стрімко змінюючихся технологій і попиту для забезпечення конкурентної переваги;
- збільшити гнучкість виробництва – адже на невеликих підприємствах простіше займатися перебудовою виробничого процесу і диверсифікувати продукцію, яка випускається;
- вести бізнес на ринках з дешевою робочою силою.

Наступним видом є аутсорсинг бізнес-процесів, що включає у себе передачу сторонній організації окремих бізнес-процесів, які не є для компанії основними. З їх числа на аутсорсинг можуть бути передані: управління персоналом, бухгалтерський облік, маркетинг, реклама, логістика. Зараз аутсорсинг бізнес-процесів, не дивлячись на свій швидкий розвиток, ще не дуже поширений. Компанії бояться втратити контроль, уникають довіряти стороннім комерційні таємниці, багато хто з них не схильний до змін [4].

Аутсорсинг інформаційних технологій (ІТ-аутсорсинг) – це передача спеціалізованій компанії повністю або частково функцій, пов'язаних з інформаційними технологіями, а саме:

- обслуговування мережевої інфраструктури;

- проектування і планування автоматизованих бізнес-систем з подальшим постійним розвитком і супроводом;
- розміщення корпоративних баз даних на серверах спеціалізованих компаній;
- управління інформаційними системами.

Активний розвиток ІТ-аутсорсингу у всьому світі пояснюється тим, що у зв'язку із стрімким розвитком технологій компаніям складно самостійно відстежувати появу технологічних нововведень і своєчасно впроваджувати їх, не маючи великого штату технічних фахівців [5].

До переваг, які отримують підприємства від аутсорсингу, можна віднести зниження собівартості функцій, переданих аутсорсеру. Останній, як правило, здійснює виконання доручених йому функцій дешевше унаслідок спеціалізації у вузькій предметній області і завдяки ефекту масштабу, який досягається при виконанні однотипних операцій одночасно для великої кількості клієнтів.

Ще одним позитивним наслідком спеціалізації є підвищення якості і надійності виконання переданих на аутсорсинг функцій, оскільки при вирішенні схожих завдань компанії-аутсорсери вже накопили великий досвід і можуть використовувати новітні технології і висококваліфікований персонал. Аутсорсинг дає також можливість залучити співробітників замовника, які обслуговували раніше виконання делегованої аутсорсеру функції, які добре знають специфіку своєї компанії [6].

На сучасному етапі більш ніж 70% підприємств в США передають на аутсорсинг 10-15% своїх ІТ операцій. Паралельно збільшуються витрати на ІТ аутсорсинг з інтенсивністю – 18-22% на рік [1]. Географічна структура найбільших ІТ-ринків світу представлена на рис. 2.

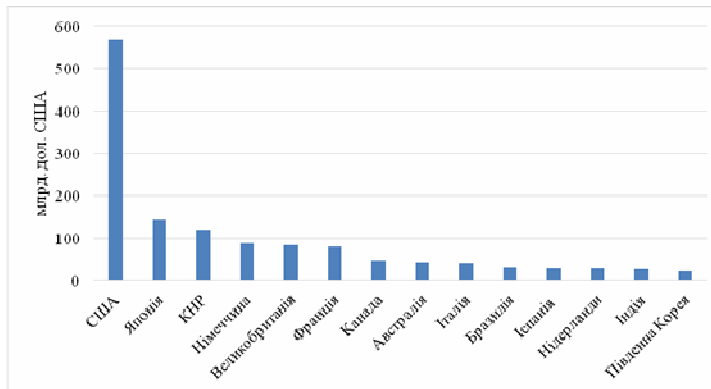

Рис. 2. Об'єм найбільших ІТ-ринків світу (2014 р.) [7]

Аутсорсинг не панацея від усіх проблем підприємства, а тільки один з сучасних бізнес-інструментів раціоналізації та оптимізації використання ресурсів і створення додаткової вартості. Сьогодні на світовому ринку паралельно йдуть процеси як укладення аутсорсингових угод (або виділення підрозділів в самостійні підприємства), так і розірвання цих угод у зв'язку з їх неефективністю або зміною умов бізнесу. За статистикою до 50% аутсорсингових угод зазнають невдачі. У сфері ІТ подібних невдач ще більше. Одна з найважливіших причин - ігнорування або недооцінка підприємствами стратегічного характеру аутсорсингу.

В даний час на ринку переважає придбання послуг ESP у вигляді разових замовлень і термінових проектів по впровадженню ІТ. У моделі класичного аутсорсингу (довгостроковий контракт з передачі частини бізнес-процесів) затребувані в основному послуги початкового рівня, такі як підтримка обладнання та ПЗ, управління корпоративними мережами і т. п. [2]

З іншого боку, все більшим попитом починають користуватися послуги центрів обробки даних (Data Center) і забезпечення відновлення та безперервності бізнесу (disaster business recovery, business continuity), особливо з боку підприємств, що мають критичні для бізнесу додатки (mission critical), включаючи фінансовий сектор, небезпечні і безперервні виробництва і т. п.

Рис. 3. ІТ-аутсорсинг у структурі ринку закупівлі ІТ-продукції та послуг державними і комерційними організаціями за категоріями, 2014 р. [7]

Постановка стратегічних цілей в області ІТ здійснюється на базі загальної бізнес-стратегії підприємства в процесі її розробки. Основним завданням цього етапу є визначення функцій, передача яких в обслуговування та управління зовнішнім постачальнику можлива і не суперечить стратегії розвитку підприємства.

За минулі роки, з тих пір, коли почалася реалізація спроб держави зробити позитивний вплив на розвиток галузі, стало ясно, що одними податковими пільгами добитися результату створення конкурентних переваг для українських і зарубіжних ІТ-компаній неможливо.

Необхідні:

- комплекс заходів, що дозволяє вийти на якісно новий рівень функціонування галузі (на сьогодні більшість компаній орієнтовані на роботу з закордонними замовниками, а внутрішній ринок залишається в зародковому стані);
- цілеспрямована протекціоністська політика держави по роботі з українськими розробниками;
- правила, що визначають пріоритетність у постачанні місцевого продукту, розробленого українськими компаніями, в державному секторі, місцевих органах влади;

- стимулювання з боку держави закупівель місцевого продукту приватними підприємствами шляхом часткового субсидування або зменшення податкового навантаження за роботу з Українськими компаніями-розробниками;

- підтримка стартап-руху, який створює фундамент для виникнення нових підходів і тенденцій, дозволяє стати колись великого бізнесу в майбутньому;

- створення середовища для фізичного комфортного розташування гравців ринку ІТ.

Даний підхід не є новим і повсюдно використовується розвиненими країнами та країнами по всьому світу

Висновки. Явище аутсорсингу стало можливим і актуальним саме в умовах глобалізації. Безумовно, аутсорсинг розвивається і трансформується згідно новим можливостям і потребам економіки і суспільства. Його не можна розглядати тільки в чорному або білому кольорі, оскільки для кожного з учасників економічних процесів, воно може мати як недоліки, так і переваги. Певною мірою можна говорити про те, що аутсорсинг інтегрує процес виробництва і нівелює різницю у розвитку між ядром і периферією, умовним поділом на країни «першого» і «третього» світу.

Для країн, що розвиваються аутсорсинг відкриває можливості використовувати кваліфікованих фахівців і виконувати на постійній основі вигідні замовлення якісно, але за більш низьку плату, ніж розвинені країни. Завдяки аутсорсингу в країнах, що розвиваються, створюються нові робочі місця, що потребують високого освітнього та професійного рівня, збільшується число охочих освоїти технічні спеціальності. Таким чином, відбувається становлення інноваційної інфраструктури, яка визначає нову якість економічного зростання країн, що розвиваються.

До сильних сторін України відносяться фактори людського капіталу (високий рівень грамотності дорослого населення й охоплення населення вищою освітою), низька вартість мобільного зв'язку та інтернету.

Але в нашій країні не розвинений внутрішній ринок, недостатнє фінансування ІКТ сектора, неефективна юридична система і слабка сприйнятливості компаній і державних структур до впровадження інформаційних технологій - все це заважає державі піднятися в рейтингу вище.

Для розвинених країн очевидною перевагою стають надходження до бюджету від податків успішних корпорацій. Зате дискусійним стає питання про втрату робочих місць місцевим населенням.

Література.

1. Аникин Б.А., Рудал И.Л. Аутсорсинг и аутстаффинг: высокие технологии менеджмента: Учеб. пособие. - М.: ИНФРА-М, 2007, 184 с.
2. Балдин К.В., Воробьев С.Н., Уткин В.Б. Управленческие решения: Учебник. М.: Издательско-торговая корпорация "Дашков и К", 2004. 496 с.
3. Брінь П.В. Використання аутсорсингу як санацийного заходу по зменшенню витрат на промислового підприємстві / П.В. Брінь / Научные труды ДонНТУ. – 2008. – Серия: экономическая. Выпуск 33-1 – С. 119 – 124
4. Дата-центр на аутсорсинг: рынок на подъеме [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.computerra.ru/cio/2722> (08.06.2015) – Назва з екрану.
5. Ф.Н.Филина Аутсорсинг бизнес-процессов проблемы и решения / Филина Ф.Н. – М.: Феникс, 2011. – 84 с
6. The Global Competitiveness Report 2013-2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті: http://www3.weforum.org/docs/CSI/2012-13/GCR_Rankings_2012-13.pdf/.
7. The 2014 Global Outsourcing 100 [Electronic Resource]. – Режим доступу <http://www.iaop.org/content/19/165/3437> (21.03.2015) – Назва з екрану

References.

1. Anikin, B.A. and Rudal, I.L. (2007), Outsourcing and outstaffing: high technology management: uchebnoe posobie [Outsourcing and outstaffing: high technology management], INFRA-M, Moscow, Russia.
2. Baldin, K.V. Vorobev, S.N. and Utkin, V.B. (2004), Upravlencheskiye resheniya [Management decisions], Publishing Corp. Dashkov i K, Moscow, Russia.
3. Breen, P.N. (2008), "The use of outsourcing as a curative measure for reducing the industrial enterprise", Nauchnie trudy DonNTU - Seriya: Economic, vol.33-1, pp. 119 - 124
4. Computerra (2015), "Data-center for outsourcing", available at: <http://www.computerra.ru/cio/2722> (Accessed 15 May 2015).
5. Filina, F.N. (2011), OUTSOURCING business processes problem I resheniya [Outsourcing of business processes Problems and Solutions], Phoenix, Moscow, Russia.
6. World Economic Forum (2014), "The Global Competitiveness Report 2013-2014", available at: http://www3.weforum.org/docs/CSI/2012-13/GCR_Rankings_2012-13.pdf/ (Accessed 15 May 2015).
7. IAOP (2014), "The 2014 Global Outsourcing 100", available at: <http://www.iaop.org/content/19/165/3437> (Accessed 15 May 2015).

Стаття надійшла до редакції 19.06.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"